

**Podstawowe dane osobowe recenzenta**

**Prof. Jan Tatarczyk**

**Dziedzina: sztuki muzyczne**

**Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka**

████████████████████  
████████████████████  
████████████████████  
████████████████████  
████████████████████

Wrocław 24.10.2014r.

**Zleceniodawca recenzji**

Akademia Muzyczna im. I. J. Paderewskiego, Wydział Instrumentalny, pismo z dnia 04.09.2014r, zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 14.03.2013 roku tekst jednolity o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki Dz. U. Nr65, poz.595 wraz ze zmianami Dz. U. z dnia 27.02.2005 roku nr 164, poz. 1365, art. 18 ust. 2 pkt. 1 i 2.

**Dotyczy**

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego z dnia 10.03.2014 roku w sprawie:

- Wszczęcia, na wniosek mgra Kornela Wolaka z dnia 10.03.2014 roku przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistka,
- wyznaczenia recenzenta.

W świetle ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki(Dz. U. nr 65. poz. 595, ze zmianami Dz. U. nr 164, poz. 1365 z dnia 10.08.2005 r., tekst jednolity art.6 ust 1-3) Rada Wydziału posiadała uprawnienia do prowadzenia przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka. Do przekazanego mi przez Przewodniczącego Rady pisma, sygnowanego datą 12.03.2014 roku informującego o wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej pt. „Muzyka instrumentalna baroku w repertuarze współczesnego klarncisty” oraz dorobku twórczego i artystycznego Pana mgra Kornela Wolaka, została dołączona następująca dokumentacja z posiedzenia rady z dnia 10.03.2014:

- uchwała o wszczęciu przewodu doktorskiego,
- uchwała o wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej kandydata,

- protokoły z posiedzenia Rady Wydziału,
- protokoły komisji skrutacyjnej z przeprowadzonych głosowań,
- lista obecności członków Rady Wydziału,
- lista członków Rady Wydziału zaliczanych do minimum kadrowego w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

Po zapoznaniu się z dokumentacją stwierdzam, że w świetle ustawy z dnia 14 marca 2003 roku art.14 ust.2.pkt. 2, Rada Wydziału podjęła prawomocną uchwałę o wszczęciu przewodu doktorskiego oraz wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej Pana mgra Kornela Wolaka.

### **Podstawowe dane o kandydacie.**

Pan Kornel Wolak, urodzony dnia 19 sierpnia 1979 roku w Białymstoku, ukończył w 2001 roku z wyróżnieniem studia na Wydziale Instrumentalnym Akademii Muzycznej im I. J. Paderewskiego w Poznaniu (w klasie klarnetu prof. Zdzisława Nowaka) a także w 2004r. studia na Indiana University of Music w Stanach Zjednoczonych. W 2002 roku otrzymał Performer Diploma Indiana University School of Music oraz w 2007 roku Artist Diploma The Royal Conservatory of Music w Toronto. Swoje muzyczne kwalifikacje podnosił również na kursach prowadzonych przez wybitnych klarnecistów m.in. u Vlastimila Marezka, Michela Arrignona, Franklina Cohena, Charlesa Neidicha, Michaela Collinsa, Ricardo Moralesa, Thea'y King, Jamesa Cambela, Howarda Kluga, Yehudy Gilada i Johna Manasse'a. Tajniki wykonawstwa muzyki dawnej poznawał się u Ewy Legene (flet barokowy), Michela McCraw'a (fagot barokowy) i Erica Hoepricha (klarnet barokowy i klasyczny). Czterokrotnie otrzymywał stypendia naukowe w USA i Kanadzie. Od wielu lat prowadzi ożywioną działalność koncertową zarówno, jako solista jak i kameralista.

Wziął udział w nagraniu sześciu płyt, z których jedna(z koncertem Karola Kurpińskiego) została nominowana do nagrody fonograficznej Fryderyki w kategorii Muzyka symfoniczna i koncertująca. Swoją wiedzę i umiejętnościami dzieli się również w pracy pedagogicznej, zatrudniany w charakterze nauczyciela gry na klarnecie i fortepianie, a także wykładowcy warsztatów klarnetowych.

### **Ocena pracy doktorskiej**

Praca doktorska Pana Kornela Wolaka pod tytułem „Muzyka instrumentalna baroku w repertuarze współczesnego klarnecisty” składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem. Dzieło artystyczne obejmuje następujące utwory: Antonio Vivaldiego „Cztery pory roku”-*Lato* w aranżacji Mariusza Matuszewskiego(2013r.), Jeana Philippa Rameau *Suita* w aranżacji Yona Ettlingera (1967r.), Jana Sebastiana Bacha *Preludium z I Suity wiolonczelowej, Giga z II Partity na skrzypce solo* (w spisie błędnie napisano, że jest to *Allegro z II Sonaty skrzypcowej*) oraz *Preludium z III Partity skrzypcowej* w aranżacji Alamiro Giampieri`ego (1987r.), Jerzego Fryderyka Haendla *Sonata (Trzy utwory)* w aranżacji Reginalda Kella (1958r.) a także Domenico Scarlattiego *Cztery Sonaty* w aranżacji Stanleya Druckera (1965r.) Wszystkie utwory, stanowiące dzieło artystyczne, są aranżacjami utworów napisanych na inny instrument niż klarnet. Fakt, że znamy ich oryginalne brzmienie, mogło być

dodatkowym wyzwaniem dla wykonawcy. Nie zawsze opracowaniom udaje się konkurować z oryginałem. Wysłuchałem nagrania z dużym zainteresowaniem. Zarówno dobór utworów – nieprzypadkowy, bo mający ścisły związek z tematem pracy, jak i ich prezentacja, przekonują mnie o dużej wiedzy doktoranta z dziedziny, jaką jest muzyka barokowa oraz o Jego nieprzeciętnych umiejętnościach wykonawczych. Już pierwszy utwór – *Lato z Czterech Pór Roku* Antonio Vivaldiego – stanowi nie lada wyzwanie. Solista wykazał umiejętność posługiwania się podwójnym staccato, co pozwoliło mu zaprezentować utwór we właściwym, szybkim tempie. Drobne potknięcia w najwyższym rejestrze (aranżacja wymaga biegłości aż do klarinetowego  $h^3$ ) nie obniżają znacząco wartości wykonania. Z kolei w brawurowo wykonanym *Preludium z III Partity* Jana Sebastiana Bacha, artysta popisał się dużą sprawnością manualną, wyrazistą artykulacją, swobodną emisją dźwięku we wszystkich rejestrach a także umiejętnością posługiwania się oddechem permanentnym. Ten wciąż nieczęsto stosowany przez klarncistów sposób oddychania, pozwolił zaprezentować utwór w sposób ciągły i z właściwą motoryką od początku do końca, bez konieczności stosowania przesadnego rubato czy przerw we frazowaniu, w celu dobierania powietrza. Te technikę wykorzystuje również artysta w wielu fragmentach innych utworów, co może usprawiedliwiać nie zawsze precyzyjną intonację. O ile wymienione utwory znalazły się w programie dla zaprezentowania, tzw. technik poszerzonych, koniecznych zdaniem doktoranta w wykonawstwie barokowym na klarncie, to pozostałe utwory miały na celu ukazanie innych aspektów wykonawstwa tego okresu. Jednym z nich, bodaj najważniejszym, jest ornamentacja. W utworach, znajdujących się na dołączonej do pracy doktorskiej płycie, solista stosuje różnego rodzaju przednutki, mordenty, obiegniki, tryle wedle zasady omówionej w opisie dzieła artystycznego. Czyni to w sposób bardzo subtelny i wyważony. Po wysłuchaniu utworów nie miałem wrażenia przesytu w tej kwestii. Zwraca uwagę perfekcyjne opanowanie tryli w *Sonatach* Domanico Scarlattiego. Ważnym środkiem wyrazu jest barwa dźwięku, którą solista potrafi modulować w zależności od charakteru utworu i efektu, jaki chce uzyskać (np. w *Suicie* Jeana Philippa Rameau). Wykonawca dba o ciepłe, miękkie brzmienie w wysokim rejestrze. „Rozluźniając” nieco zadęcie i nieznacznie wibrując dźwięk, uzyskuje barwę właściwą dla stylu wykonywanego dzieła (np. *Sonata nr.2* Domenico Scarlattiego). Umiejętnie operuje artykulacją - rodzaj staccato dopasowując do utworu. W *Preludium* Jana Sebastiana Bacha słyszymy krótsze i bardziej miękkie staccato niż w poprzedzającym go *Gigue'u z 2 Partity*, czy w *Allegro* Jerzego Fryderyka Haendla. Zmienna artykulacja ponadto stanowi urozmaicenie powtarzanych motywów. *Siciliana* Jerzego Fryderyka Haendla to przykład gry cantabile i zastosowania techniki *messa di voce*, omówionej w dysertacji.

Talent i wiedza Pana Kornela Wolaka, pozwoliła zaprezentować bardzo interesującą koncepcję rzadko przez klarncistów wykonywanych utworów. Zwraca uwagę spójne frazowanie i znakomite porozumienie solisty z pianistą. Udział w nagraniu Pani Joanny Zathey - Wójcińskiej, znakomicie wykonującą partię fortepianu, pomógł zapewne w realizacji zamierzeń doktoranta.

Część opisowa, opatrzona wstępem i zakończeniem, zawiera pięć rozdziałów, w których doktorant omawia wybrane zagadnienia związane ze stylistyką barokową. W tym celu sięga zarówno do oryginalnej klarinetowej literatury muzycznej z tego okresu, jak i do aranżacji. Swoją wizję wykonawstwa barokowego na klarncie, autor przedstawił w oparciu o liczne publikacje dotyczące omawianej problematyki, których tytuły znajdujemy w bibliografii. Na przykładzie utworów Jana Sebastiana Bacha i Johanna Joachima Quantza, wyjaśnia jak odczytywać pozamuzyczne figury związane z *teorią afektów* oraz jaką stosować

ornamentykę. Propozycje zastosowania przednutek długich a także tryłów, mordentów a także opóźnień, doktorant zawarł również w przedstawionej własnej wersji opracowania głosu solowego arii *Adagio* Jerzego Fryderyka Haendla, w aranżacji Reginalda Kella. Wynikające z tego implikacje omówił w oparciu o analizę harmoniczną fragmentów, których dotyczą. Tego samego utworu autor użył do przedstawienia barokowej *techniki gry rubato*. Uczynił to na przykładzie anafory zawartej w kompozycji. W celu zapewnienia wykonawcy większej swobody w realizowaniu zapisu nutowego, doktorant dokonał niewielkich zmian w partii fortepianu polegających na niewykonaniu powtarzających się akordów, a także nierealizowaniu pedałowej nuty *b*. Osobiście bym tego nie czynił. Przyspieszeniom i zwolnieniom w głosie solowym powinien towarzyszyć przez cały czas niezmienny puls w akompaniamencie. *Allegro* z *Sonaty fletowej G-dur* Jerzego Fryderyka Haendla posłużyło m.in. do omówienia techniki *messa di voce*. Ten sposób wzmacniania intensywności długiej nuty, stosowany w baroku, nie powinien prowadzić w efekcie końcowym do zmiany dynamiki. Słusznie zatem, doktorant wytykając błąd w aranżacji polegający na użyciu crescendo od piano do forte, dokonał zmiany w tym fragmencie i wykonał go zgodnie z praktyką barokową. Autorską propozycją interpretacji jest również barokowa *Siciliana* z *Sonaty F-dur* Jerzego Fryderyka Haendla. Finałowa kadencja *Siciliany* zachęciła doktoranta do zaprezentowania własnej wersji zakończenia. Jeden z rozdziałów jest poświęcony tzw. technikom poszerzonym, czyli oddechowi permanentnemu i podwójnemu staccato. Autor wyczerpująco omówił zagadnienie i uwiarygodnił je wykorzystując obie techniki w utworach, które zawiera dzieło artystyczne.

Idea aranżacji utworów barokowych na instrument, który wówczas nie były w powszechnym użyciu, taki jak klarnet czy powstały znacznie później saksofon, wzbudza wciąż kontrowersje. Pomimo to, utwory z tego okresu coraz częściej goszczą w programach recitali a nawet konkursów muzycznych, więc chcąc nie chcąc muzycy tych specjalności muszą się mierzyć z problematyką wykonawstwa w stylistyce barokowej. Przedstawiona praca doktorska może być w tym pomocna a jej wartość edukacyjna z pewnością wzrośnie, jeżeli autor poprawi błędy językowe oraz błędy pisowni.

### **Konkluzja**

Praca doktorska Pana mgra Kornela Wolaka to merytorycznie wartościowe, wieloaspektowe omówienie zagadnień związanych z wykonawstwem barokowym na klarnecie. Oprócz wiadomości zaczerpniętych ze źródeł, autor zawarł własne przemyślenia i przedstawił je w interpretacji utworów składających się na dzieło artystyczne oraz w jego opisie. Ponieważ wciąż niewiele można znaleźć w polskim piśmiennictwie muzycznym podobnych tematycznie opracowań, praca wnosi znaczący wkład w rozwój dyscypliny artystycznej, której autor jest reprezentantem. Niniejszym stwierdzam, że doktorant, wykazując się wiedzą a także umiejętnościami wykonawczymi, spełnił wymagania art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, Dz. U. Nr. 65, poz. 956, Dz. U. z 2005 r. nr.164 poz. 1365 oraz Dz. U. z 2011r. nr 84 poz. 455.

**Pracę doktorską mgra Kornela Wolaka przyjmuję.**

Prof. Jan Tatarczyk

